

Список використаних літератури і джерел

1. Горобець В. Й. Загальна канцелярська документація XVIII ст. / В. Й. Горобець // Українське мовознавство. — 1989. — Вип. 16. — С. 72—80.
2. Державний архів Полтавської області. — Ф. 222. — Оп. 1. — Спр № 390. — 4 арк.
3. Державний архів Полтавської області. — Ф. 222. — Оп. 1. — Спр. № 391. — 1 арк.
4. Державний архів Полтавської області. — Ф. 222. — Оп. 1. — Спр. № 408. — 24 арк.
5. Державний архів Полтавської області. — Ф. 222. — Оп. 1. — Спр. № 422. — 2 арк.
6. Державний архів Полтавської області. — Ф. 22. — Оп. 1. — Спр. № 430. — 2 арк.
7. Державний архів Полтавської області. — Ф. 222. — Оп. 1. — Спр. № 598. — 11 арк.
8. Державний архів Полтавської області. — Ф. 222. — Оп. 1. — Спр. № 1002. — 1 арк.
9. Державний архів Полтавської області. — Ф. 222. — Оп. 1. — Спр. № 1004. — 2 арк.
10. Державний архів Полтавської області. — Ф. 222. — Оп. 1. — Спр. № 1409. — 6 арк.
11. Ділова документація Гетьманщини XVIII ст. : зб. док. / АН України, Археогр. коміс., Ін-т укр. археографії, Центр. наук. б-ка ім. В. І. Вернадського, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; упоряд., авт. передм. та комент. В. Й. Горобець ; за ред. Л. А. Дубровіної (відп. ред.). — Київ : Наук. думка, 1993. — 392 с.
12. Ділова і народно-розмовна мова XVIII ст. (Матеріали сотенних канцелярій і ратуш Лівобережної України) / [підгот. до вид. В. А. Передрієнко ; відп. ред. В. В. Німчук]. — Київ : Наук. думка, 1976. — 416 с.
13. Доценко О. Л. Історія мови українського справочництва : навч. посіб. / О. Л. Доценко — Київ : Альфа Реклама, 2010. — 300 с.
14. Історична граматики української мови / М. А. Жовтобрюх, О. Т. Волох, С. П. Самійленко, І. І. Слинко. — Київ : Вищ. школа, 1980. — 320 с.
15. Кушнерук С. П. Документная лингвистика : учеб. пособие / С. П. Кушнерук. — Волгоград : ВГУ, 1996. — 96 с.
16. Леміш Н. О. Організація роботи з документами в адміністративних установах Гетьманщини: історіографія питання / Н. О. Леміш, Т. В. Жукова // Мова, історія, культура, 2014. — Вип. I. — С. 94—97.
17. Медвідь Н. Типологія української ділової писемності Гетьманської доби / Наталія Медвідь // Теоретична і дидактична філологія, 2013. — Вип. 15. — С. 281—291.
18. Панашенко В. В. З історії національних державних інституцій: Генеральна військова канцелярія / В. В. Панашенко // Національно-визвольна війна українського народу середини XVII століття: політика, ідеологія, військо мистецтво — Київ : Генеза, 1998. — С.252—276.
19. Словарь української мови у 4 т. / упоряд. Б. Грінченко; НАН України; Ін-т української мови. — Київ : Наук. думка, 1996.

В статті досліджено документація і структура делопроизводственных актів XVIII—XIX століть. На прикладі матеріалів Государственного архива Полтавской области проаналізовані лінгвістичні особливості деяких видів документів, прослідковано їх генезис со времен Гетманщины до настоящего времени.

The article examines the documentation and the structure of clerical documents of the XVIII—XIX centuries. On the example of materials of the State Archive of the Poltava region, the linguistic features of some types of documents have been analyzed, their genesis has been tracked from the time of the Hetmanate to the present time.

Надійшла до редакції 16 травня 2017 року

ВИДАТНІ ДІЯЧІ ТА ВИЗНАЧНІ ПОДІЇ

УДК 02(477) (092)

Хранитель пам'яті, дослідник, поет, патріот

Висвітлено життєвий і творчий шлях відомого українського вченого Ігоря Яковича Лосієвського з нагоди 60-річчя від дня народження.

Ключові слова: українське книгознавство, літературознавство, Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка, Харківська державна академія культури, Ігор Якович Лосієвський.

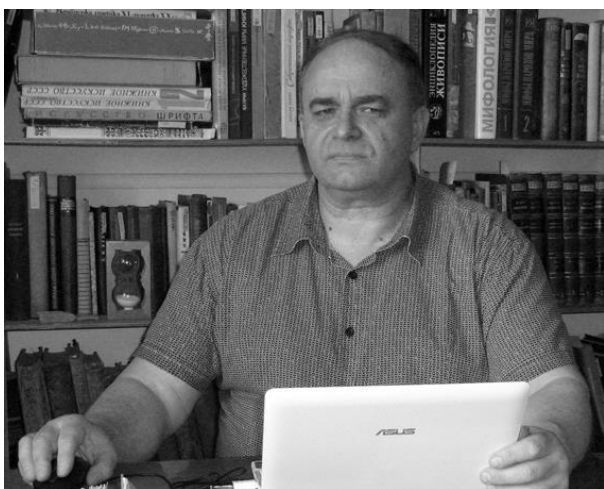
Доктор філологічних наук, заслужений працівник культури України Ігор Якович Лосієвський належить, так би мовити, до полюблених людей, поєднуючи у своїй особі науковця і поета, мислителя і практика, лектора, педагога, художника слова і його дослідника. Це гуманітарій широкого профілю, який, однак, цікавиться й сучасними проблемами астрофізики, біології, медицини та екстрасенсорних можливостей людини, палеонтології.

Про винятково високий фаховий рівень І. Лосієвського свідчить і той факт, що обидві дисертації — кандидатську і докторську — він захистив у провідній науковій установі країни — академічному Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка у м. Києві.

Ігор Якович добре відомий в Україні та закордоном як учений-літературознавець, документознавець, книгознавець, бібліотекознавець, фахівець з експертизи цінності документів й формування колекцій пам'яток писемності та друку, бібліограф. Нині він успішно поєднує посади завідувача науково-дослідним відділом документознавства, колекцій рідкісних видань і рукописів Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка (ХДНБК) і професора кафедри документознавства та книгознавства Харківської державної академії культури (ХДАК).

Характеризуючи діяльність І. Лосієвського як педагога, лектора, насамперед відзначимо, що у ХДАК він розробив та успішно запровадив у навчальний

процес перший в Україні авторський курс "Експертиза цінності документних пам'яток", призначений для поглиблення фахової підготовки бакалаврів освітнього напрямку "Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія" та магістрів спеціальності "Музеєзнавство, пам'ятокознавство". Студенти із зацікавленням відвідують заняття Ігоря Яковича, адже в змісті курсу він органічно поєднує теоретичні надбання експертизи цінності документних пам'яток і багаторічний досвід роботи експертом з оцінювання унікальних книжкових раритетів. Виданий ним 2013 р. науково-методичний посібник — знов-таки перший з цієї дисципліни в Україні — містить, окрім інших матеріалів до курсу, численні приклади — висновки експертизи, об'єктами якої були рукописні книги та архівні документи XVII—XX ст., першодруки, стародруки, рідкісні та цінні видання XIX—XX ст., книги з автографами.

Ігор Якович Лосієвський

Щодо лекцій з літературознавчої тематики, то у різні роки Ігор Якович прочитав цікаві спецкурси для студентів кількох харківських університетів, Донецького національного університету та Познанського університету ім. А. Міцкевича (Польща), для слухачів курсів підвищення кваліфікації вчителів Харківщини.

Енциклопедичність знань і високу методологічну культуру дослідника І. Лосієвський повною мірою реалізує в роботі спеціалізованої вченої ради Д 64.807.02 у Харківській державній академії культури, який надано право прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук за спеціальностями 27.00.02 — Документознавство, архівознавство та 27.00.03 — Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство в галузі соціальних комунікацій. Вже багато років Ігор Якович — авторитетний член цієї спеціалізованої вченої ради, його об'єктивне та принципове рецензування дисертаційних досліджень, блискучі виступи на захистах сприяють підвищенню якості підготовки науково-педагогічних кадрів і є своєрідним майстер-класом для молодих та вже досвідчених учених щодо культури аналітичного мислення й ведення наукової дискусії.

Тривалий час І. Лосієвський плідно працює і у складі спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) філологічних наук — в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (2002—2005 рр.) і Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна.

Упродовж багатьох років Ігор Якович керує роботою відділу рідкісних видань і рукописів (з 2014 р. — науково-дослідного відділу документознавства, колекцій рідкісних видань і рукописів) Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка. І. Лосієвський — фундатор багатьох колекцій архівних та книжкових пам'яток, організатор роботи відповідного підрозділу — одного з провідних науково-дослідних і науково-методичних документознавчих центрів України. Результатами розвідок ученого та організованих ним пошукових заходів, контактів з колекціонерами є збагачення зібрань бібліотеки інкунабулами, зокрема примірником нюрнберзької Біблії 1475 р. — найдавнішої друкованої пам'ятки у семимільйонних фондах ХДНБК, палеотипами, виданнями Івана Федорова, українськими та іноземними стародруками, автографами видатних письменників і вчених, діячів мистецтва тощо.

За ініціативою І. Лосієвського у бібліотеці було розпочато систематичне спеціалізоване опрацювання архівних документів, створено колекції рукописних книг і архівних матеріалів; сформовано понад 60 особових фондів діячів науки і культури; введено в дію оптимальні режими зберігання колекцій, реалізовано сучасні музейні та віртуальні форми популяризації документних пам'яток.

І. Лосієвський науково обґрунтував доцільність розширення фонду документних пам'яток ХДНБК у видовому діапазоні: вперше до нього надійшли колекції медалей, поштових листівок з фотопортретами та автографами відомих діячів мистецтва початку XX ст., велика колекція епіграфічних античних пам'яток — текстових і зображувальних давньогрецьких керамічних клейм IV—II ст. до н. е. А нині досягнуто домовленості про передачу бібліотеці найрепрезентативнішої приватної колекції монет Боспору Кіммерійського, а отже незабаром ХДНБК може мати власний "нумізматичний кабінет" на кшталт подібних фондів підрозділів у бібліотеках Європи та США.

Ігор Якович проводить лекційну роботу з документознавства і книгознавства, популяризації фондів зібрань і колекцій, активно співпрацює з редакціями засобів масової інформації — центрального та місцевого телебачення, радіо, преси.

Десятки років І. Лосієвський здійснює експертні дослідження та оцінювання документних пам'яток — рукописних книг і друків, — зокрема як уповноважений з проведення державної експертизи культурних цінностей, у співпраці зі Службою безпеки України, іншими державними службами. Неодноразово це була й оперативна робота на державному кордоні України.

І. Лосієвський — постійний учасник щорічної міжнародної науково-практичної конференції "Короленківські читання" (ХДНБК), брав активну участь у роботі багатьох інших міжнародних наукових форумів, конференцій і семінарів з питань бібліотекознавства, документознавства, книгознавства і літературознавства, що відбувалися в Україні, Росії та Польщі, зокрема під егідою ЮНЕСКО.

Діапазон наукових досліджень І. Лосієвського вражає широтою — у галузі документознавства, книгознавства, літературознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства, історії української журналістики, загальної та спеціальної теорії експертизи, актуальних питань документознавчої експертної практики, а також історичної науки, історії релігій, соціології, біографіки, мистецтвознавства, історії української архітектури. Вчений є автором п'яти наукових монографій, численних наукових і науково-популярних публікацій (з 1978 р.), укладачем і науковим редактором майже сотні видань.

Серед актуальних теоретичних та організаційно-методичних проблем, що розробляє дослідник, — аксіологія документної пам'ятки, формування Державного реєстру національного культурного надбання, реституція культурних цінностей, насамперед бібліотечних колекцій України; створення репертуару вітчизняних стародруків, методика формування та паспортизації пам'яткових зібрань, специфіка колекціонування автографічних документів у науковій бібліотеці, комплексне зберігання різних видів і груп документних пам'яток у бібліотечних фондах, синтез архівних, бібліотечних і музейних форм у роботі бібліотечних підрозділів рідкісних видань і рукописів.

Чимало наукових робіт І. Лосієвського присвячені історії ХДНБК та її фондів і спрямовані на всебічне розкриття унікальних бібліотечних зібрань і колекцій, репрезентацію пам'яток національного та світового значення, а також регіональних книжкових раритетів. Уперше до наукового обігу вчений увів відомості про поліграфічні ознаки федоровських першодруків та особливості їх примірників у харківських зібраннях; про колекції ХДНБК — інкунабул, палеотипів, альдинів, ельзевірів, українських і польських стародруків, про особові зібрання та колекції видатних діячів науки і культури XVI—XX ст., що ввійшли до складу бібліотечних фондів; результати дослідження й археографічні описи унікальних пам'яток української писемності XVI—XIX ст.

І. Лосієвський — укладач шести друкованих каталогів документних пам'яток із колекцій ХДНБК, десятків інших наукових видань, серед яких — збірник "Бібліотечні фонди Харкова в роки другої світової війни" (Київ, 1997) та "Короленківський збірник" (Харків, 2006); постійний член редколегій наукових видань ХДНБК і ХДАК. Учений бере активну участь у підготовці друкованих зведених каталогів стародруків, рідкісних і цінних видань, друкованих та електронних.

За часів роботи І. Лосієвського відділ, яким він керує, перетворився у потужний науково-дослідний та

науково-методичний підрозділ, фахівці якого вивчають питання теорії та історії документа, книги й книговидавництва, проводять системні заходи з формування та розширення колекцій, що становлять фонд документних пам'яток ХДНБК, з дослідження, опису, забезпечення збереження й розкриття цих зібрань.

На початку XXI ст. науково-дослідний відділ документознавства, колекцій рідкісних видань і рукописів бібліотеки провадить діяльність як український науково-методичний центр з питань роботи з документними пам'ятками. У 2005—2006 рр. на базі відділу було організовано і проведено курси підвищення кваліфікації для завідувачів відділів та секторів рідкісних видань і рукописів обласних універсальних наукових бібліотек України (керівник — І. Лосієвський, співорганізатор — Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв Міністерства культури України), а наступними роками і до сьогодні Ігор Якович керує щорічним науково-практичним семінаром з питань формування, організації зберігання та розкриття колекцій пам'яток друку та писемності. На його базі проводяться й практичні заняття зі студентами, бакалаврами та магістрами ХДАК, які мають можливість не лише опрацювати бібліографічні посібники, а й вивчати особливості документних пам'яток різних видів і груп *de visu*, обстежуючи та описуючи оригінали.

Надзвичайно різноманітними є наукові інтереси І. Лосієвського-філолога, літературознавця. Йому належать роботи з теорії художнього тексту і його читацької інтерпретації, фундаментальні розробки з теорії та історії біографічного письма (зокрема монографія "Наукова біографія письменника: проблеми інтерпретації та типології", 1998), публікації з теорії та історії авторського поетичного збірника; історії й текстології біблійних творів та апокрифічної літератури, творів російської, української, польської, французької й американської літератури XVIII—XX ст. На матеріалі творчості конкретних авторів учений вперше дослідив особливості літературних епох, напрямів і течій — від класицизму та сентименталізму до різновидів модернізму, радянського неокласицизму і неоромантизму ("соціалістичного реалізму"), постмодернізму. Основні його історико-літературознавчі роботи є помітним внеском у русистику, це монографії й статті, присвячені класикам, від М. Ломоносова до А. Чехова і Л. Толстого, Андрія Белого, М. Гумільова та Анни Ахматової, Д. Кедріна, цикл статей про поетів-імажиністів.

Значною мірою новаторською стала монографія 1993 р., присвячена творчості російськомовних письменників України перших десятиліть XIX ст. — І. Вернета, Р. Гонорського, Р. Дорохова, Д. Дуніна-Борковського, Л. Короставцевої, Л. Кричевської, В. Масловича, Я. Нахимова, О. Паліцина, В. Раївського, О. Склабовського, О. Сомова, Е. Станевича, Е. Філомафітського та багатьох інших. Автор також дослідив ранні твори російською П. Гулака-Артемовського та Г. Квітки-Основ'яненка, вперше схарактери-

зував діяльність чугуївського кола поетів, їхні творчі та особисті зв'язки з О. Пушкіним, з'ясував авторство низки публікацій, розкрив псевдоніми і криптоніми провідних авторів перших вітчизняних періодичних видань — журналів початку XIX ст. "Харківський Демокрит", "Український вісник" та "Український журнал". Як влучно зауважив один із рецензентів, "без цієї книги не зможе обійтись жодний дослідник історії російської літератури першої чверті XIX ст." (Новое литературное обозрение. — 1994. — № 9. — С. 303).

Життєпис Анни Ахматової (виданий 1998 р.), який здійснив І. Лосієвський, отримав високу оцінку фахівців і читачів (майже 20 рецензій та численні відгуки у вітчизняній та закордонній пресі) і став першою російськомовною біографією видатної поетеси XX ст.

Варто згадати й статті з видавничої історії "Слова о полку Ігоревім", творів І. Котляревського, Т. Шевченка; публікації про видатних істориків Д. Багалія, М. Дрінова, В. Ключевського і Є. Тарле, засновника Харківського університету В. Каразіна і багатьох інших видатних діячів науки та культури.

І. Лосієвський — автор численних статей у вітчизняних та зарубіжних енциклопедичних і біобібліографічних виданнях — "Українській літературній енциклопедії", "Літературній Харківщині", біографічному словнику "Русские писатели. 1800—1917" тощо; публікатор історичних документів, невідомих наукових і художніх творів, зокрема листів В. Короленка, Є. Тарле та Д. Кленовського, поезій Христі Алчевської та ін.

Завдяки ілюстрованому виданню "Автографи діячів науки і культури на книгах із фондів ХДНБ ім. В. Г. Короленка" (Харків, 2008), яке впорядкував І. Лосієвський, до наукового обігу введено описи та факсиміле автографів Мелетія Смотрицького, Стефана Яворського, Д. Багалія, М. Бекетова, О. Білецького, М. Бокаріуса, Л. Гіршмана, М. Гнедича, Г. Данилевського, В. Каразіна, В. Короленка, А. Кримського, М. Кропивницького, П. Куліша, І. Нечуя-Левицького, І. Срезневського, М. Старицького, М. Сумцова, Степана Тимошенка, Л. Хавкіної, Г. Хоткевича, М. Щербини, Я. Щоголева й багатьох інших видатних письменників і вчених.

У творчому доробку І. Лосієвського є і літературно-художні твори, зокрема збірки поезій російською "Итака" (1997), "Долгие проводы" (2007) та "Колонна" (2017), в яких він постає як "оригінальний лірик, схильний до філософського осмислення проблем буття. В його віршах, настоящих на традиціях російської класики, перетинаються ідеї Античності і Відродження, історія і сучасність, "золотий вік" Пушкіна і "срібний вік" Ахматової, що говорить про масштаби мислення та високий рівень культури поета" (М. Гетьманець). Поезії І. Лосієвського друкувалися також у регіональній пресі, журналах "Ренессанс" (1993—1994) та "Бібліотечний форум України" (2004), в антологіях сучасної російськомовної поезії України, що побачили світ у Києві й Харкові (зокрема

у перекладах українською), у збірниках "Не зарастёт народная тропа... Пушкинский альбом" (Київ, 1999), "Прекрасны вы, берега Тавриды... Крым в русской поэзии" (Москва, 2000), "Ветка былой Эллады. Греческие мотивы в современной русской поэзии" (Харків, 2004), "Харків'яни" (Харків, 2007), "Харьков. Трудное слово ПОБЕДА" (Харків, 2010), збірниках конкурсів "Міжнародна слов'янська поетична премія" (Харків, 2013—2017), антології поезій, присвячених Й. Бродському (Томськ, 2015) та ін.

Від початку 1980-х рр. І. Лосієвський реалізує себе як літературний критик, рецензент — на сторінках "Друга читача" і харківських газет, журналів "Березіль", "Вітчизна", "В мире книг", "Литературное обозрение", "Новый мир", "Октябрь", "Радуга", "Слово і час" та ін.

Відзначимо й громадську діяльність І. Лосієвського — одного із засновників Українського фонду культури і члена його першої президії, члена Української бібліотечної асоціації, Спілки краєзнавців України й багатьох інших творчих і громадських товариств та організацій.

І. Лосієвський є лауреатом муніципальної премії ім. Бориса Чичибабіна, нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України і має Почесну відзнаку Харківської обласної ради "Слобожанська слава".

Власні таланти й здібності, енциклопедичні знання та теоретико-методологічну майстерність дослідника й експерта Ігор Якович спрямовує насамперед на благо збереження, розвитку та популяризації української культури й духовності, гуманістичних цінностей. Він з давнього роду Лосієвських, котрі не забули про свого пращура — славетного полковника Паляя (Семена Гурка), оспіваного Тарасом Шевченком. Усім серцем любить Україну і ювіляр, прагнучи багаторічною самовідданою працею, високоморальною громадянською позицією, словом і ділом щоденно наближати здійснення одвічної мрії нашої нації про цивілізоване європейське майбуття.

Ігор Якович Лосієвський — видатна постать у бібліотечній, документологічній, літературознавчій сферах, талановитий науковець, педагог, керівник, організатор, поет, високоморальна та інтелігентна людина, один із найславетніших представників харківської наукової школи.

Колектив Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка, якій Ігор Якович присвятив 37 років, пишається тим, що має змогу працювати та спілкуватися з цим надзвичайно цікавим професіоналом зі значним діапазоном знань та інтересів, завдяки чому вчений достойно представляє бібліотеку на різних рівнях, зокрема й державному.

У червні цього року Ігорю Яковичу Лосієвському виповнилося 60 років. Щиро вітаючи ювіляра, бажаємо йому здоров'я, добробуту, наснаги, шани і любові всіх, хто його оточує, творчого натхнення для здійснення найзаповітніших мрій!

Список використаної літератури

1. *Русская лира с Украины: русские писатели Украины первой четверти XIX века.* — Харьков : Око, 1993. — 224 с.
2. *Присутствие идеала: Чехов и русский философско-художественный ренессанс начала XX в.* — Харьков : Пресса, 1994. — 48 с.
3. *Анна всяя Руси: жизнеописание Анны Ахматовой.* — Харьков : Око, 1996. — 368 с.
4. *Научная биография писателя: проблемы интерпретации и типологии.* — Харьков : Крок, 1998. — 425 с.
5. *Встреча с Петраркой: из наблюдений над интертекстом в чичибабинской лирике.* — Харьков : Курсор, 2005. — 150 с.
6. *Експертиза цінності документних пам'яток : прогр. та навч.-метод. матеріали до курсу для студентів з напрямку "Книгознавство, бібліотекознавство і бібліогр."*. — Харків : Сага, 2013. — 312 с.
7. *Роль изданий Харьковского университета в развитии социологической мысли на Украине в первой четверти XIX века // Социальная роль книги : сб. науч. тр. / АН УССР, Центр. науч. б-ка.* — Киев, 1987. — С. 63—74.
8. *Из опыта создания книговедческих экспозиций в Харьковской государственной научной библиотеке имени В. Г. Короленко // Визуальная пропаганда книжных памятников : сб. науч. тр. / Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина.* — Москва, 1989. — С. 135—142.
9. *Бібліотека Мелетія Смотрицького // Київ. старовина.* — 1992. — № 5. — С. 59—65.
10. *Первая ссылка Пушкина и В. Н. Каразин // Рус. лит.* — 1992. — № 1. — С. 95—113.
11. *Святиня в риштованні недбальства: [Святопокровський собор 1689 р. у Харкові; за арх. документами з фондів ХДНБ] // Березиль.* — 1992. — № 1. — С. 147—153.
12. *Наукові дослідження стародруків як джерел документальної пам'яті України // Фонди наукової бібліотеки: стан та перспективи розвитку : матеріали Респ. міжвідом. наук. конф. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка.* — Харків, 1993. — С. 47—49.
13. *Имажинистская одиссея: мифы и реальность // Ренессанс.* — 1995. — № 12. — С. 164—182.
14. *Социальный идеал Чехова: художественная утопия или футурологический прогноз? // Рус. филология. Укр. вестн.* — 1995. — № 1. — С. 25—29.
15. *Книгознавчі аспекти проблем реституції бібліотечних фондів // Повернення культурного надбання України: проблеми, завдання, перспективи / Нац. комісія з питань повернення в Україну культурних цінностей при Кабінеті Міністрів України ; Ін-т укр. археографії та джерелознавства НАН України ; Нац. парламент. б-ка України.* — Київ, 1996. — Вип. 6. — С. 309—312.
16. *Пам'ятки писемності та друку у фондах ХДНБ ім. В. Г. Короленка: до характеристики колекції // Документально-інформаційні ресурси ХДНБ ім. В. Г. Короленка : зб. наук. ст. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка.* — Харків, 1996. — Вип. 2. — С. 65—72.
17. *Бібліотечні фонди Харкова в роки Другої світової війни // Доля культурних скарбів України під час Другої світової війни: архіви, бібліотеки, музеї / Нац. комісія з питань повернення в Україну культурних цінностей.* — Київ, 1997. — Вип. 2. — С. 5—29.
18. *Пам'ятки української писемності та друку у фондах ХДНБ // Передаймо нащадкам наш скарб — рідну мову : матеріали наук.-практ. конф., Харків, груд. 1998 р. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка.* — Харків, 1999. — С. 34—38.
19. *Польські стародруки та рідкісні видання у фондах ХДНБ // Короленківські читання : матеріали наук.-практ. конф. ХДНБ, 8 жовт. 1999 р. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка.* — Харків, 1999. — С. 61—64.
20. *Пушкин "как живой": опыт и перспективы биографического исследования // Актуальные проблемы современного пушкиноведения : материалы Междунар. науч. конф., посвящ. 200-летию со дня рождения А. С. Пушкина, 17—18 мая 1999 г. / Харків. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди.* — Харків, 1999. — С. 11—12.
21. *Українські приватні колекції друку та писемності у роки Другої світової війни // Культурні цінності України. Втрати. Шляхи повернення : матеріали регіон. постійно діючого "круглого столу" / Нац. коміс. з питань повернення в Україну культ. цінностей.* — Київ, 1999. — Вип. 11. — С. 70—72.
22. *"Слово о полку Игореве": издание 1800 г. и книжные раритеты XIX в. в харьковских собраниях // "Слово о полку Игоревім" : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 200-річчю першого вид. літ. пам'ятки, 31 трав. 2000 р. / ХДНБ ім. В. Г. Короленка ; [уклад. В. О. Ярошик].* — Харків, 2000. — С. 38—46.
23. *Искусство быть историком // Тетрадь с афоризмами. Афоризмы и мысли об истории / В. О. Ключевский.* — Москва, 2001. — С. 5—18.
24. *"Я чувствую себя вечным..." // Божеское и человеческое: из дневниковых записей последних лет / Л. Н. Толстой.* — Москва, 2001. — С. 5—22.
25. *Видання Івана Федорова у харківських зібраннях: нові дані // Короленківські читання : матеріали наук.-практ. конф. ХДНБ, 8 жовт. 2002 р. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка.* — Харків, 2002. — С. 66—76.
26. *Відділ рідкісних видань і рукописів Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка: історія та сучасність // Колекції пам'яток писемності та друку в бібліотечних фондах України: проблеми формування, збереження, розкриття : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 100-річчю від. рідкіс. вид. і рукописів ХДНБ ім. В. Г. Короленка / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка.* — Харків, 2003. — С. 22—38.
27. *Зібрання інкунабул Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського.* — Київ, 2003. — Вип. 10. — С. 63—67.
28. *Неканонизированная мудрость // Книги Еноха. Тайны Земли и Неба.* — Москва, 2003. — С. 5—37.
29. *Особисті бібліотеки видатних вчених і письменників у фондах ХДНБ ім. В. Г. Короленка // Короленківські читання : матеріали наук.-практ. конф. ХДНБ, 8 жовт. 2003 р. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка.* — Харків, 2003. — С. 33—46.
30. *Унікальні колекції пам'яток // Історичний календар.* — Київ, 2003. — С. 267—271.
31. *Альдіни та ельзевіри в зібранні ХДНБ ім. В. Г. Короленка // Зб. наук. пр. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка.* — Харків, 2004. — Вип. 4. — С. 48—54.
32. *"Багатий сад" Яна Орновського 1705 р. — перший художньо-документальний твір про Слобідську Україну // Польський альманах. Польська діаспора у Харкові: історія та сучасність.* — Харків, 2004. — С. 82—100.
33. *Відділ рідкісних видань і рукописів Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка // Відкритий архів : щорічник матеріалів та дослідж. з історії модерної укр. культури / Укр. наук. ін-т Гарвард. ун-ту.* — Київ, 2004. — Т. 1. — С. 633—636.

34. *Перше* видання "Гайдамаків" 1841 року: доля харківських примірників // Шевченкіана на початку XXI століття : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 190-річчю від дня народж. Т. Г. Шевченка, 25 берез. 2004 р. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка, Харків. центр українознавства. — Харків, 2004. — С. 101—108.
35. *Стародруки*, видані в Україні: до характеристики колекції ХДНБ ім. В. Г. Короленка // 36. наук. пр. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка. — Харків, 2004. — Вип. 4. — С. 4—28.
36. *Неизвестные* письма В. Г. Короленко к начинающим литераторам: (из коллекции арх. док. ХГНБ им. В. Г. Короленко) // Короленківський збірник : наук. ст. та матеріали / ХДНБ ім. В. Г. Короленка ; уклад. І. Я. Лосієвський. — Харків, 2006. — С. 81—98.
37. *Робота* з формування колекцій рідкісних видань і рукописів у Харківській громадській бібліотеці (кінець 1880-х—1910-ті рр.) // Короленківські читання 2006 : матеріали наук.-практ. конф. 6 жовт. 2006 р. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка. — Харків, 2006. — С. 9—14.
38. *"Самый* непрочитанный поэт" XX века : (к 120-летию со дня рождения Н. С. Гумилева) // Рус. яз. и лит. в учеб. заведениях. — Киев, 2006. — № 2. — С. 30—43.
39. *Исторический* эпос Дмитрия Кедрина: некоторые особенности поэтики // Наук. зап. Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Сер. Літературознавство. — 2007. — Вип. 3 (51). — Ч. 1. — С. 118—131.
40. *Комплексне* зберігання книжкових пам'яток у фондах наукових бібліотек // Збереження бібліотечно-інформаційних ресурсів України: нова політика і нові технології : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (20—22 листоп. 2006 р.) / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка. — Харків, 2007. — С. 92—102.
41. *Д. І. Багалій* як ініціатор та організатор роботи з формування колекцій рукописів і автографів у Харківській громадській бібліотеці // Багаліївський збірник: академік Д. І. Багалій і бібліотечна справа України : наук. ст. та матеріали / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка. — Харків, 2008. — С. 36—41.
42. *В. Г. Короленко* та редакція часопису "Русское богатство": за матеріалами архівного фонду Г. М. Кутоманова // Короленківські читання 2008 : матеріали регіон. наук.-практ. конф. ХДНБ 8 жовт. 2008 р. / ХДНБ ім. В. Г. Короленка. — Харків, 2008. — С. 19—37.
43. *Историк* и власть. Судьба Евгения Тарле // Личности. — 2008. — № 5 (15). — С. 35—49 ; № 6 (16). — С. 58—75.
44. *Музей* книги в научной библиотеке: единый комплекс материальных и виртуальных экспозиций // Вестн. Библ. Ассамблеи Евразии. — 2008. — № 1. — С. 64—69.
45. *Державна* експертиза культурних цінностей: актуальні проблеми регламентування та практики // Вісн. Харків. держ. акад. культури. — 2009. — Вип. 25. — С. 26—31.
46. *Паспортизація* бібліотечних колекцій та зібрань у системі обліково-охоронних заходів // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. — Київ, 2010. — Вип. 28. — С. 249—265.
47. *Діяльність* книгознавчої групи ХДНБ ім. В. Г. Короленка у 1934—1949 рр. ("Габелевський період") // Від XIX до XXI століття: трансформація бібліотек у контексті розвитку суспільства : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 12—14 жовт. 2011 р. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка. — Харків, 2011. — С. 101—107.
48. *Напроти* течії // Бібліотека в історичному просторі трьох епох: до 125-річчя Харків. держ. наук. б-ки ім. В. Г. Короленка : нариси. — Харків, 2011. — С. 116—131.
49. *Подолання* руїни // Там само. — С. 164—173.
50. *У роки* першої російської революції // Там само. — С. 82—91.
51. *Факти* і легенди часів окупації. Нюрнберзький процес // Там само. — С. 146—163.
52. *Харківська* державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка: парад раритетів // Universitates. Наука та просвіта. — 2012. — № 4 (51). — С. 30—39.
53. *Видання* творів о. Пьотра Скарги в колекції стародруків Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка // Українська перспектива літературної творчості о. Петра Скарги : зб. ст. — Харків, 2013. — С. 79—95.
54. *Документні* пам'ятки в бібліотечних зібраннях: теоретико-методологічні аспекти та сучасна практика // Вісн. Харків. держ. акад. культури. — 2013. — Вип. 41. — С. 124—134.
55. *Особовий* фонд поета Бориса Чичибабіна у ХДНБ ім. В. Г. Короленка: до характеристики складу // Короленківські читання 2013. "Бібліотеки, музеї, архіви у медіа-просторі регіону" : матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 24 жовт. 2013 р. У 2 ч. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка, Харків. держ. акад. культури, Харків. обл. від-ня "Укр. бібл. асоц.". — Харків, 2014. — Ч. 2. — С. 235—244.
56. *Текст*, сюжети і мотиви "Повісті временних літ" в українському літописному збірнику 1620-х рр. з фондів Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка // Преподобний Нестор Печерський в історії української культури : зб. ст. — Харків, 2014. — С. 114—137.
57. *Український* бібліотекар, книгознавець та бібліограф О. І. Черкашин: до 100-річчя з дня народження // Короленківські читання 2014. "Бібліотеки, архіви, музеї: формування цифрового регіонального простору" : матеріали XVII міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 8 жовт. 2014 р. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка, Харків. держ. акад. культури, Харків. обл. від-ня ВГО "Укр. бібл. асоц.". — Харків, 2015. — С. 205—216.
58. *Автографи* у бібліотечних фондах: актуальні питання теорії та практики колекціонування // Вісн. Кн. палати. — 2016. — № 1. — С. 42—48.
59. *Експертиза* цінності документних пам'яток у сучасній Україні // Biblioteka Tradicji. — № CXLVI. — Kraków, 2016. — S. 183—204.
60. *Етичні* та психологічні особливості документознавчої експертної діяльності // Короленківські читання 2015. "Бібліотеки, архіви, музеї : інноваційні моделі розвитку" : матеріали XVIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 8 жовт. 2015 р.) : у 2 ч. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка, Харків. держ. акад. культури, Харк. обл. від-ня ВГО "Укр. бібл. асоц.". — Харків, 2016. — Ч. 2. — С. 87—100.
61. *Читатель*, исследователь, интерпритатор, "соавтор" (на материале работ Андрея Белого о русских писателях XIX — начала XX в.) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. Філологія. — Вип. 75. — 2016. — С. 125—137.
62. *Итака* : кн. стихотворений. — Харьков : Крок, 1997. — 83 с.

63. *Долгие проводы* : пятьдесят стихотворений. — Харьков : Курсор, 2007. — 79 с. : портр.
64. *Колонна* : шестьдесят стихотворений / И. Лосиевский. — Харьков : Курсор, 2017. — 100 с.
65. *Лосиевский Игорь* : [биограф. справка] // Письменники Харкова : довідник. — Харків, 2003. — С. 261—262.
66. *Лосиевский Игорь Яковлевич* / Е. Л. Немировский // Иван Федоров и его эпоха : энциклопедия. — Москва, 2007. — С. 474. Про дослідження та опис федорівських видань І. Я. Лосієвським див. також на с. 93, 119, 432, 594, 605, 751, 763, 779, 823.
67. *Лосієвський Ігор Якович* / М. Ф. Гетьманець // Літературна Харківщина : довідник. — 2-ге вид., випр. і доп. — Харків, 2007. — С. 176.
68. *Лосієвський Ігор Якович* : [біограф. довідка] // Українські бібліографи. Біографічні відомості. Професійна діяльність. Бібліографія: [біобібліогр. довід.] / Держ. закл. "Нац. парлам. б-ка України". — Київ : Нац. парлам. б-ка України, 2008— . — Вип. 3 / [авт.-уклад. Н. І. Абдуллаєва ; наук. ред. В. О. Кононенко]. — Київ, 2011. — С. 75—76.
69. *Лосієвський Ігор Якович* / В. Д. Ракитянська // Українська бібліотечна енциклопедія. Персоналії : веб-сайт / Нац. парлам. б-ка України. — Електрон. дані. — [Київ], 2015. — Режим доступу: <http://bit.ly/1TKSD8u> (дата звернення: 11.05.2016). — Назва з екрана.
70. *Лосієвський Ігор Якович* / Г. І. Ковальчук // Енциклопедія сучасної України / [Нац. акад. наук України, Наук. т-во ім. Шевченка, Ін-т енцикл. дослідж. НАН України ; голов. редкол.: І. М. Дзюба (співголова), А. І. Жуковський (співголова) та ін.]. — Київ : Ін-т енцикл. дослідж., 2001 — . — Т. 17 : Лег — Лощ. — 2016. — С. 684.

Освещен жизненный и творческий путь известного украинского ученого Игоря Яковлевича Лосиевского в связи с 60-летием со дня рождения.

Life and career of the famous Ukrainian scientist Igor Losievskiu is described in connection with the 60th anniversary of his birth.

Валентина Ракитянська,
директор Харківської державної наукової
бібліотеки імені В. Г. Короленка,
заслужений працівник культури України

Алла Соляник,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри документознавства
та книгознавства ХДАК

Надійшла до редакції 18 квітня 2017 року

ЗА РУБЕЖЕМ

УДК 050.48:82.09](436.671=161.2)

Оксана Кушнір,

кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри журналістики ТНПУ імені В. Гнатюка

Публіцистика журналу "Дукля" як чинник формування критичного мислення словацьких українців

У публікації окреслено теоретико-методологічні проблеми критичного дискурсу словацьких українців, зосередженого на шпальтах журналу "Дукля". Досліджено специфіку літературно-критичного мислення авторів часопису відповідно до еволюції їхніх світоглядних, ідеологічних та естетичних пріоритетів в умовах національної меншини. З'ясовано вплив літературної критики на художню практику та естетичні смаки читачів.

Ключові слова: публіцистика, літературна критика, критичне мислення, теорія критики.

Актуальність дослідження. Діяльність українських свідомих кіл Пряшівщини найактивніше розгорнулася довкола літературного часопису "Дукля". У складні часи розвитку національної культури на його шпальтах друкували небуденні прозові й поетичні твори, статті, переклади, розгорнулася "культурна" полеміка про актуальні проблеми загальноукраїнського літературного життя. Відтворюючи процес художньо-естетичного й теоретичного

мислення творчої інтелігенції Пряшівщини, її духовні цінності, часопис уособив історію становлення літератури й культури українців Словаччини другої половини ХХ століття.

Журнал "Дукля" був своєрідним центром розвитку української літературно-критичної думки. Понад 60 років критичний відділ часопису представляли різні за рівнем професійної майстерності та ідейно-естетичними позиціями постаті: Ю. Бача, І. Га-